

πρέπει νὰ τὸ ἔχη καὶ νὰ τὸ ἀπολαμβάνῃ αὐτὸς μόνος, καὶ ὅτι δεῦν πρέπει νὰ διατείνεται κανεὶς ἄλλος νὰ μεδέξῃ ἀπ' αὐτὸ, χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν του. Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ὅπῃ καθ' ἑαυτὸς αἰδάνετο ὡς πρὸς ἑαυτὸν, ἐρεθίζόμενος ἔπειτα ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἢ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, ἦτον ἔτοιμος νὰ τὰ παραβῆ ὡς πρὸς ἄλλους.

Λοιπὸν αἱ ἀδιάκοποι ἔριδες, αἱ βίαι, αἱ ἀρπαγαί, ὅπῃ ἐντεῦθεν προήρχοντο, ἔκαμαν τέλος πάντων τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίσωσι, ὅτι τὸ ἀμοιβαῖον συμφέρον τῆ καθ' ἑαυτὸς ἀπαιτῆσε, νὰ παραδώσῃν καθ' ἑαυτὸς τὴν ὀλιχὴν καὶ εἰρηνικὴν ἀπόλαυσιν τῆς δικαιωμάτων τῆς εἰς ἄλλους, διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ ἀπολαμβάνῃ ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἡσυχίᾳ τὰ ἴδιά του καθ' ἑαυτὸς.

Ἐκ τούτου προήλθον αἱ πρῶται συσθεῖαι, αἱ ὁποῖαι μάλιστα κατ' ἀρχὰς ἦτον περιεσσότερον κατὰ τὸ σιωπώμενον, παρά ρηταί, καὶ αἱ ὁποῖαι ἄλλο δεῦν περιείχον, παρά ἐν γένει νὰ μὴ ἔχη κανεὶς τὴν ἐλευθερίαν νὰ βλάψῃ ἄλλον· κανεὶς νὰ μὴ ἠμπορῆ νὰ ἀρπάσῃ ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀνήκει εἰς ἄλλον.

Ὀλίγη ὅμως χεῖσιν καὶ ὠφέλειαν ἤθελαν ἔχη αὐταὶ αἱ συσθεῖαι, ἀνίσως δεῦν καθίστατο κάμμία ἐξουσία, ἔχουσα τὴν δύναμιν νὰ κάμνῃ τῆς ἀνθρώπους νὰ τὰς ἐκπληρῶσιν. Ἡ ἐξουσία αὕτη κατ' ἀρχὰς ἐδίδετο ἀπὸ καθὲ φαμίλιαν εἰς τὸν ἴδιον πατέρα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν πατριάρχῳ τῆς φαμίλιας· καὶ ἡ ἰδιότης πατρικὴ ἐξουσία εἰς πολλὰ ἔθνη διήρκησε μετ' ὅλον τὸν ἀπόλυτον καὶ ἀπειρίωτον κράτος τῆς, καὶ μετ' ὃ κατέστη ἡ κοινὴ ἐξουσία. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Γαλλιῶν ἦτον, καὶ τὸν Γογυέτ (Goguet ἐν τῇ περὶ ἀρχῆς νόμων, τεχνῶν, καὶ ἐπιστημῶν Βιβλ. Α'.) ἀπόλυτοι δεσπότες τῆς ἰδίων οἰκιῶν, ἔχοντες ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τὰς γυναῖκας, τέκνα, καὶ σκλάβους μέχρις αὐτῆς ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ τιμωρία τῆς Θάμαρ οὐλοσθεῖσα παρά τῆ πενθερῆς Ἰύδα (Γενεσ. Κεφαλ. ΛΗ'),

ΛΗ΄.), ἀποδείχνει, ὅτι τῶ ἰδίαν ἔξυσίαν εἶχον τὸ ἀρχαῖον καὶ οἱ Ἑβραῖοι. Ὁ Ὅμηρος, καὶ ὁ Πλάτων μαρτυροῦσι καὶ αὐτοὶ ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησι οἱ πατέρες εἶχον τῶ αὐτῶ δεσποτείαν ἐπάνω εἰς τὰ παιδία των. Εἰς τῶ Κόρινθον καὶ τῶ σήμερον οἱ πατέρες κυβερνοῦν τῶ φαμιλίαν τους μὲ ἀπόλυτον ἔξυσίαν.

Ἡ μὲν βία καὶ παράβασις τῶ δικαιωμάτων μεταξὺ τῶ ἐκ τῆς αὐτῆς φαμιλίας ἐμποδίδη καὶ ἀνεσάλη ἰκανῶς μὲ τῶτον τὸν ἔσπον· δευὲ ἐμποδίδη ὅμως ὡσαύτως καὶ ἡ μεταξὺ τῶ ἐκ διαφορῶν φαμιλιῶν· ἐπειδὴ εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις αἱ ἀρπαγαὶ καὶ ἀδικίαι τῶ εὐδὲς πρὸς τὸν ἄλλον, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐλέγχοντο ἀπὸ κανένα κοινὸν διαιτητῶ, ἔκαμναν νὰ γίνεσθαι καθ' ἑᾶς εἰς τὰς διαφοράς τῶ κείνων καὶ κεινόμενος, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, κειτῆς ἑαυτῶ· καὶ ἐκ τῶτῶ εἶναι εὐκολὸν νὰ καταλάβωμεν πόσον ἀπειροεῖσοι ἔπορεπε νὰ ἀποβαίνεν μὲ τῶτον τὸν ἔσπον καὶ αἱ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ ἐκδικήσεις.

Διὰ νὰ ἐμποδίσην· λοιπὸν τὰς ὑπερβολὰς, ἄρχισαν οἱ πατέρες, ἢ οἱ συγγενεῖς ἑκατέρων τῶ μερῶν νὰ ἐμβαίνεν εἰς τὸ μέσον διὰ νὰ καταλλάττων, καὶ τελειόνεν τὰς φιλονεικίας. Ἀλλὰ καὶ τῶτο μῆτε τὰ δικαιώματα τῶ καθ' ἑᾶς ἐμπέδονε, μῆτε πάντοτε ἦτον ἰκανὸν νὰ φέρη εἰς πέρας τὰς διχονοίας· πολλάκις μάλιστα συνέβαινον, ὥστε αἱ τῶ κατὰ μέρος χεῖρες νὰ γίνωνται κοιναὶ εἰς ὅλας τὰς συγγενεῖς, τοὺς φίλους καὶ τὰς πλησίον. Εἶδον λοιπὸν, ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ διορίσεν μίαν κοινὴν διαίτησιν, τῶ ὁποῖαν νὰ τῶ γνωρίζεν ὅλοι ὡς τοιαύτῶ, καὶ εἰς τῶ κείσιν καὶ ἀπόφασιν τῆς ὁποῖας νὰ ὑπόκηται καθ' ἑᾶς· καὶ μὲ τῶτον τὸν ἔσπον κατέστη ἡ κοινὴ ἔξυσία.

Ἡ ἔξυσία αὕτη εἰς μερικὰς τόπους ἐδόθη εἰς εἷνα μόνον, εἰς ἄλλας ἐδόθη εἰς τὰς ἀείσας, εἴτ' ἐν παρωτόντων τῶ δήμῳ· εἰς ἄλλας τῶ ἐκράτισον ὅλλῶ ὁ δῆμος· καὶ ἀντεῦθεν προέκυψαν τὰ ἔξια εἶδη τῆς διοική-

κρίσεως, τὸ μοναρχικὸν διπλαδὴ, τὸ ἀριστοκρατικὸν, καὶ τὸ δημοκρατικὸν.

Εἰς τὰ περαιοτέρα ἔθνη ἢ μοναρχικὴ διοικήσεις κατέστη πρώτη. Ἡ Ῥώμη, καὶ αἱ Ἀθῆναι εἶχον βασιλεῖς πρὸ τῆς νῦν ἔχον ὑπάτους (κοινούλους) καὶ ἄρχοντας. Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ασύριοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Κινέζοι ὑπέκειντο πάντοτε εἰς Μονάρχας.

Καὶ εἶναι εὐκόλον, λέγει (αὐτόθι) ὁ Γογουέτ, νὰ καταλάβωμεν τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἰδέα τῆς μοναρχικῆς διοικήσεως ἔπεσε πρώτη εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἦτον δυνάτωτερον νὰ σοχασθῶν οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ ὑπακύνον εἰς εἰς μόνον ἀρχηγόν, παρά εἰς πολλὰς, καὶ τοσούτω μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὸ εἶχον ἤδη παράδειγμα τῶν πατρικῶν ἑξουσιῶν· δυνάτωτερον δὲ εἶναι φυσικὸν ὅτι εἰς καθεστὸς κοινωνίαν δυνάτωτερον κἀνάσκει, ὅς τις νὰ διέφερον ἀπὸ τῆς λοιπῆς κατὰ τι ξεχωριστὸν προτέρημα. Λοιπὸν τὸ εἶχε νὰ τῶν προξενήσῃ καὶ κάποιαν ὑπεροχὴν ἐπαύει εἰς τῆς λοιπῆς, τὸ εἶναι εἰς εἰς εἰδος ἑξουσίας, ἢ ὁποία ἐβεβαιώθη ἔπειτα ἀπὸ τῶν ἐθελύσιον ὑποταγῶν τῆς. Ὁ Νεμβρόδ, λέγει ἡ Γένεσις (Κεφ. Ι΄.), πρῶτος μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγενετο δυνατὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατέστησε εἰς Βαβυλῶνα τὴν πρώτην Μοναρχίαν· ἐπεὶ ἦτον, λέγει, ἰσχυρότατος κυνηγός· προτέρημα ἀξιολογώτατον εἰς ἐκείνης τῆς καιρῆς, καθ' ὅσον ἡ γῆ ἔστα πλήρης δρυμόνων, καὶ ἀγρίων θηρίων, τὰ ὁποῖα ἐπολλαπλασιάθησαν πολλὰ ὀλίγωρα μέσα εἰς αὐτῆς τῆς λόγγας, ἰσχυρότατος τῆς ἀνθρώπων νὰ δυνάτωτερον πάντοτε εἰς φύλαξιν διὰ νὰ μὴ τοὺς καταξώγῃν. Καὶ αἱ ἑξουσιαὶ ἰσοθεῖαι, ὡς θεοκτόνους προσηγορεύσας μᾶς παρασάινον τῆς πρώτης Ἡρώας.

Προσθετῶν τῆτοις καὶ ὅτι μὲν τὸ νὰ εἶχον ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι ὄχλοι συχνὰς πολέμους πρὸς ἀλλήλους, καὶ οἱ πόλεμοι διὰ νὰ λάβῃν καλὴν ἑκβασιν ἐχρημάζοντο ἀρχηγὸν τῆς στρατῶματος· ἐκεῖνος λοιπὸν ὅπως ἐκ-

238 Μέρ. Β'. Τμήμ. Α'. Κοιμωρίαι .

λέγεται εἰς τὸτο ἐν καιρῷ πολέμου, συνηθίζοντας ἀνεπαιθήτως τὰς ἄλλας νὰ δέχωνται καὶ νὰ ἀκολουθῶν τὰς προσαγάς τε καὶ μετὰ ταῦτα, ἔφθασεν εἰς πολλὰς τῶν κατὰ τὴν δεσπότιαν παντοτινός· οὕτως ὁ Ρωμύλος γενόμενος διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ λυμῶν ἀρχηγός μιᾶς μοίρας φυγάδων, κατέστη ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ῥωμαίων.

Κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὅτι οἱ βασιλεῖς ἐγένοντο κατ' ἐκλογὴν· δὲν ἀπέρασεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ εἰς τὰ περὶ αὐτὰ μέρη ἐγέναντο κατὰ κληρονομίαν. Αἱ παρὰ τὴν ἀρχὴν φρονήματα, ὅπως οἱ γονεῖς ἐπέπτεον εἰς τὰς υἱάς, αἱ διδασκαλίαι, ὅπως τὰς ἐδίδον, ἡ κοινωνία, ὅπως ἐλάμβανον εἰς τὴν διοίκησιν ζώντων τῶν πατέρων, ἡ ὑπόληψις τῶν λαῶν, ὅπως ἀποκτῆσαν, εἶναι τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἐπροτιμῶντο πρὸ πάντων ἄλλων οἱ υἱοὶ, ἀποθανόντων τῶν βασιλέων. Εἰς ἄλλα μέρη πάλιν αἱ ἴδιαι αὐτῶν ἀρεταί, ἡ ἀνδραγαθία των, ἡ ὑπεροχὴ τῶν φασίας τῶν ἐκάμιν ὑπερέτερος τῶν ἀντιποιεμένων τῆς βασιλικῆς ἀξίας. Αἱ διχονομαίαι τέλος πάντων, αἱ συγχύσεις, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, ὅπως συνέβαινον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων βασιλέων, ἐγέναντο αἰτία εἰς ἄλλας τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν κληρονομικῶν, διὰ νὰ προλάβου τὰ εἰρημνὰ ὀλέθρα ἀτοπήματα. Τοιαῦτα φαίνονται παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἔθνεσι τὰ βασίλεια. Οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσύριοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἰνδοὶ, οἱ Κινέζοι, οἱ Ἀραβες, οἱ Ἕλληες, οἱ Λατῖνοι μᾶς δίδουν παραδείγματα ἀρχαιότατα τῆς κληρονομικῆς Μοναρχίας.

Κατ' ἀρχὰς ὅμως τὰ βασίλεια ἦτον σκνῶτατα· καθεστὴ πόλις, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν καθεστὴ κώμη εἶχε τὸν βασιλέα τῆς. Εἰς τὰς χρόνας τῶν Ἀβραάμ ἦτον πέντε βασίλεια εἰς μόνον τὴν κοιλάδα τῶν Σοδόμων (Γενεσ. Κεφ. ΙΔ')· ἐκεῖνα, ὅπως κατεπολέμησεν Ἰησοῦς ὁ τῶ Ναυῆ, ἦτον ἕως τετράκοντα (Ἰησοῦς τῶ Ναυῆ Κεφ. ΙΒ'). Κάποια μέρη τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας,

Κεφ. Γ'. Ἀρχὴ ἐ πρόδος αὐτῆς. 239

καὶ τῆς Ἀμερικῆς παρασάινεν καὶ τὴν σήμερον μίαν εἰκόνα ἐκείνων τῆς ἀρχαίων καιρῶν· ἐπειδὴ εἰς μίαν μικρὰν ἔκτασιν γῆς συναντᾶτις πλῆθος δεασοτῆς, καὶ κάθε μικρὰ χώρα (ἐπαρχία) ἔχει τὸν ἐδικόντης.

Εἰς κάθε τόπον σχεδὸν ἢ δημοκρατικὴ καὶ ἀριστοκρατικὴ διοικήσεις κατέσθη μετὰ τὴν μοναρχικῶν, καὶ ἢ μεταβολὴ ἔλαβε πάντοτε τὴν ἀρχὴν ἀπότινος ἀποσασίας. Οὕτω κατέστη εἰς τὰς παλαιὰς καιρὸς ἢ δημοκρατία τῆς Ἀθηνῶν, καὶ τῆς Ῥώμης· ἔπειτα εἰς τὰς μεταγενεστέρας ἢ Ἀριστοκρατία τῆς Ἑνετῆς, τῆς Ἑλβετίων, καὶ τῆς Ὀλανδῶν, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἢ τῆς Ἡνωμένων Ἐπαρχιῶν τῆς Ἀρκτικής Ἀμερικῆς.

Ἀφ' ἧς κατέστησαν ἔτι τὰς διοικήσεις, ἄρχισαν νὰ καθιστῶσι καὶ τὰς νόμους. Μέχρι πολλῆς ὁμῶς χρόνου τὰς ῥητὰς νόμους, οἱ ὅποιοι ἀκόμι ἔλειπον, τὰς ἀνεπλήροσαν οἱ σιωπώμενοι, ταῦτόν εἶπεῖν τὰ ἔθνη. Τὰ ἔθνη τῆς Δικίας δὲν εἶχον κανένα κώδικα νόμων, ἀλλ' ἐδιοικῶντο ἀπλῶς ἔτι κατὰ τὰ ἔθιμα. Εἰς τὰς Ἰνδίας ἀπὸ χρόνους ἀμνημονώτους ὅλα ἐπεσηεῖζοντο ἐπάνω εἰς τὰ ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν παραπεμπόμενα ἔθιμα. Τὸ ἴδιον ἀκολουθεῖσεν εἰς τὰ περὶασότερα μέρη τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἀκολουθεῖ καὶ τὴν σήμερον εἰς πολλὰ τῆς αὐτῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τῆς Ἀσίας.

Τὰ δὲ ἔθνη ταῦτα μὲν τὸ νὰ ἦτον εἰς πολλὰς τόπους θεμελιωμένα ἐπάνω εἰς παχυλὰς καὶ ἀπειροκάλας κορφήφεις καὶ βδελυρὰς δεισιδαιμονίας, ἦτον καὶ βάρβαρα καὶ ἀπάνθρωπα. Οἱ Σκύθαι ἐνόμιζον ἔργον δὺσεβείας νὰ φονεύεν τὰς πατέρας των καθὼς ἐφθανα εἰς τὸν ἑξηκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας των. Οἱ Σάρδοι νὰ τὰς φονεύεν, ἀφ' ἧς τὰς ἐκτυπῶσαν πρότερον μὲν μάστιγας. Οἱ Γάλλοι νὰ φονεύου τὰς δέλφους καὶ πελάτας τὰς πλέον ἀγαπητὰς τῆς ἀποθνησκόντων δεασοτῆς. Αἱ γυναῖκες τῆς Ἰνδῶν νὰ ρίππωνται εἰς τὰς πυρὰς, ἐν αἷς ἐκαίοντο τὰ σώματα τῆς ἀνδρῶν τὰς ἀποθανόντων. Οἱ Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ νὰ ἐξίλεον

πυρ τῆς Θεῆς θυσιάζοντες τῆς αἰχμαλώτους· οἱ Πέρσαι γὰρ θάπτωνται ζῶντες· οἱ Ταῦροι γὰρ θυσιάζουσι τῆς ξύνης των· οἱ Φοίνικες γὰρ θυσιάζουσι τὰ ἀπὸ θυγυμένων βρέφη· οἱ Μιγυρῆλιοι γὰρ θάπτουσι ζῶντα τὰ ἑαυτῶν παιδιά· οἱ Καραΐβοι γὰρ τὰ παχυύνη, καὶ γὰρ τὰ βώγην. (Στελλίνιος, ἐν τῇ περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Ἡθῶν Κεφ. Α'. Ἀριθμ. 13.)

Χωρὶς τούτων, ἡ νομοθεσία θεμελιωμένη εἰς μόνον τὰ ἔθιμα, ἦτορ πολλὰ ἀπροσδιόριστος. Αἱ καταχρήσεις λοιπὸν, ὅπως ἔκ τῆς προήρχοντο, βιάσασαν τῆς ἀνθρώπου γὰρ σοχαθῆν εἰς τὸ γὰρ τὴν σερεώσθην ἔπως εἶπειν, καὶ γὰρ τὴν προσδιορίσθην καλλίτερα, καὶ γὰρ συγκροτήσθην εἰς κώδικα τῆς νόμων. Μὴ ἔχοντες ὅμως εἰς τῆς ἀρχαίης χρόνου τὴν τέχνην τῆς γραφῆς, οὐκ ἠμποροῦσαν οἱ Νομοθέται γὰρ κάμναι εἰς τὸ κοινὸν γνώσας τὰς ἐπιφηγήσεις των, καὶ γὰρ τὰς παραπέμψαν εἰς τῆς μεταγενεστέρας· ὅθεν ἡ ποίησις καὶ ἡ ᾠδὴ ἀνεπλήροισαν τότε τὴν ἔλλειψιν τῆς γραφῆς· διὰ τὴν δὲ εἰσκομῆν εἰς ὅλα τὰ ἀρχαιότερα ἔθνη τὴν τέχνην τῆς σιχρυγῆν πρὸς νόμων των, καὶ τὰ γεγονότα ἔκείνη, τῆς ὁποίων ἐπιθυμοῦσαν γὰρ διατηρήσθην, καὶ γὰρ παραπέμψαν εἰς τῆς μεταγενεστέρας τὴν μνήμην. Ὁ Ἀπόλλων κατὰ τινὰ ἀρχαιοτάτην παράδοσιν ἐνομίζετο ὡς εἰς τῆς πρώτων Νομοθετῶν, καὶ ἐλέγετο ὅτι ἐδημοσίωσεν τῆς νόμων τῶν διὰ τῆς φθόγγων τῆς λύρας τῶν. Οἱ πρώτοι νόμοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἦτον καὶ αὐτοὶ ἄλλο, εἰ μὴ εἰς εἶδος ἀσμάτων. Οἱ νόμοι τῆς ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἰσπανίας ἦτον ὁμοίως ἐμμέτρους· καὶ οἱ Γερμανοὶ, οἱ ὅποιοι ἐθεωροῦσαν τὸν Τρίτων γὰρ ὡς πρῶτον Νομοθέτην τῶν, ἔλεγον ὅτι καὶ αὐτοὶ τῆς ἔλαβον παρ' αὐτῶν ἐμμέτρους.

Οἱ νόμοι ἔτοι περιεῖχον τὰς ποινὰς τὰς ὀλισμένας διὰ τὰ κυριώτερα ἀμαρτήματα, καὶ τὰ περὶ τὰς κυριώτερας ὑποθέσεις τῶν βίβ διατάγματα· ὅπως εἰς τὰ πρῶτα σοιχεῖα τῶν ἐγκληματικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν δικαιώματος.

Κεφ. Γ'. Ἄρχὴ ἐ πρόδος αὐτῶν. 241

Ὁ πρῶτος τιμωρητικὸς νόμος ἦτον ὁ τῆς ἀνταποδόσεως, τῷτ' ἔστιν ὁ διδρρίζων νὰ γίνεται εἰς τὸν κακὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνο τὸ ἴδιον κακόν, ὅπῃ αὐτὸς ἤθελε κάμῃ εἰς ἄλλον (1). Δὲν ἐφαρμόζει ὅμως ἔτος ὁ νόμος μῆτε εἰς ὅλα τὰ ἀμαρτήματα, μῆτε εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις. "Ὅποιος ἤθελε φονδέσῃ, ἤμπορῆσε νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ χάσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ζωὴν τῆς. "Ὅποιος ὅμως ἐκλεπέτε παρ' ἄλλῃ κανένα πρῶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ εἶχε πλέον, μῆτε ἄλλο ἰσότιμον εἶχεν, αὐτὸς δὲν ἤμπορῆσε νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ τὸ ἀνταποδώσῃ, καὶ πολλῶ μᾶλλον νὰ πορεύσῃ ἄλλο τόσον ἐκ τῆς ἰδίας τῆς. Ἐπῶρεπε λοιπὸν νὰ ἀντικαταστήσῃται ἄλλας τιμωρίας εἰς ταύτας τὰς περιστάσεις καὶ αὐταὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἦτον αὐσηρόταται. Δράκων εἶνας ἀπὸ τῆς πρῶτους Νομοθέτας τῆς Ἀθῶνων ἐτιμωρῆσε μὲ θάνατον κάθε παραμικρὸν ἀμάρτημα, δι' ὃ καὶ λέγεται ὅτι ἔγραψε τῆς νόμους τῆς μὲ αἷμα. Οἱ νόμοι τῆς Μίνως Νομοθέτε τῆς Κρήτης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαβεν ὁ Δράκων τῆς περαιοτέρης εἰς τὴν νομοθεσίαν τῆς, ἦτον χαδὸν ὡσαύτως αὐσηροί. Οἱ νόμοι τῆς δώδεκα πινακῶν τῆς Ῥώμης ἦτον παρομοίως πλήρεις αὐσηροτάτης ποινῆς. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γάλλοις ἡ κοινὴ τιμωρία τῆς ἀμαρτανόντων ἦτον νὰ καυθουῶ ζῶντες εἰς τιμὴν τῆς Θεῶν τῆς.

Οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀφωρῆσαν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως, εἰς τὰς συωθήκας, εἰς τὰ συωικέσια, καὶ εἰς τὰς κληρονομίας. Εἰς τὰ πρῶτα ὅμως ἔθνη, τῆς ὁποίων ὁ βίος ἦτον κυνηγετικὸς, ἢ ποιμνικὸς, πολλὰ ὀλίγοι νόμοι τοιαύτης φύσεως ἦτον ἀναγκαῖοι. Ὀλίγα, ἢ χαδὸν εἰδὲν κτώμενοι, ἀπὸ τόπον εἰς τόπον πάντοτε

(1) Εὐρίσκομεν τῶσον τὸν νόμον παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, παρὰ τοῖς Λωκροῖς, καὶ παρὰ ἄλλοις τισί (Σπενλίνιος. Ἡθικ. Τόμ. Γ'.)

242 Μέρ. Β'. Τμήμ. Α'. Κοινωνία.

ποτε πλανώμενοι, εδεμίαν κοινωνίαν μόνιμον ἔχοντες, μόλις ἐχρειάζοντο κάποια σωθήκην, σωθήκην ἰδιάζουσαν περὶασότερον, παρά κρινῶν, καὶ θεμελιωμένῳ ἐπάνω εἰς τὰ ἔθιμα περὶασότερον, παρά εἰς νόμους καθ' ἑσῶτας.

Ἡ πολιτικὴ Νομοθετικὴ οφείλει ἐν γένει σχεδὸν τὴν ἀρχαίτην εἰς τὴν Γεωργίαν. Διὰ τί οἱ Αἰγύπτιοι ἔλαβον εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀπὸ τὸν Ὀσίου καὶ τὴν Γεωργίαν, καὶ τὰς νόμους. Τὸ ἴδιον ἔλεγον καὶ οἱ Ἕλληες περὶ τῆς Δημῆρας, τὰ παρῶτα ἔθνη τῆς Ἰταλίας περὶ τῶν Κρόνυ, οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῶν Γαλιῶν περὶ τῶν Ἀβιδος, οἱ Περσικοὶ, περὶ τῶν Μακροκαπῶν, οἱ Κινέζοι περὶ τῶν Ἰάκ.

Εὐρεθείσης τῆς Γεωργίας ἀνεφύη ἡ χρεία εἰς νόμους, ὅστις νὰ ἀσφαλίσῃ εἰς καθ' ἑσῶ τὴν κυριότητα τῶν πεδίων, ὅπῃ ἤθελεν ἐπιχειρεθῆ νὰ γεωργῆ, καὶ τῶν καρπῶν, ὅπῃ ἤθελε συλλάξῃ ἐκ τῶν. Αποθνήσκοντος τέτῳ, καὶ καταλείποντος παιδία, ἢ συγγενεῖς, ἀπαιτεῖτο εἰς νόμος διὰ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας τῆς. Διδέσης τῆς Γεωργίας περὶασότερον ἀπὸ ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς διατροφὴν τῶν μόνων γεωργῶν, καὶ ἐπιβίβουσης ἄλλης πολλῆς νὰ ἀχολῶνται εἰς εὐρεσιν καὶ τελειοποίησιν ἄλλων τεχνῶν, ἐχρειάζθη ἄλλος νόμος εἰς κατάστασιν καὶ ἐγκάρδιωσιν τῶν τεχνῶν, καὶ εἰς ἀμοιβαίαν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων αὐτῶν τῶν τεχνῶν, μὲν τὰ τῆς Γεωργίας. Ἐχρειάζθησαν ἄλλοι νόμοι καὶ λόγον, ὅπῃ πληθυσμῶν τῶν οἰκιστῶν εἰς εἰς ἑσῶ καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἔγιναν αἱ πολιτεῖαι ἄριστων τῶν νομισμάτων, ἤυξεν τὸ ἐμπόριον ἔκτεινομὲν τὰ ἐμπορία καὶ τῆς φιλοπονίας, εἰσῆχθη, καὶ ἐπλεθύναν ἢ ἀνομοιότης τῶν καταστάσεων, ἐπήγασεν ἢ πολυτέλεια κτ. Οὕτω λοιπὸν καὶ διὰ ταῦτα διεμορφώθη καὶ ἤυξεν κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἡ κώδιξ τῶν πολιτικῶν νόμων.

Ἀλλὰ μία κοινωνία δεῖ ἢμπορεῖ νὰ εἶναι διδακτῶν, ἀίσιως ἔσα κατὰ τὰ ἔσω εἰς ἡσυχίαν, δεῖ εἶναι

καὶ ἀσφαλισμένη καὶ ἀπὸ τὰς ὀξωτικὰς ἐπιδρομὰς καὶ ἐπιβολάς. Ἐὰ κακὰ, ὅπῃ προῆλθον ἀπὸ τῆς συ-
 χεῖς πολέμας, ἔκαμαν τὰς ἀνθρώπους νὰ καταλά-
 βωσιν ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ καταστήσῃν καὶ μεταξὺ τῶν
 διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ τῶν διαφόρων βασιλείων ἀμοι-
 βαίως συνθήκας; διὰ τῶν ὁποίων νὰ ἀσφαλίσῃν τὴν
 εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν τῆς καθ' ἑαυτῶν καὶ ἐντεῦθεν προῆλ-
 θον αἱ διάφοροι ὁμολογίαι καὶ συνθήκαι τῆς εἰρήνης,
 τῆς ἐμπορίας, τῆς συμμαχίας, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια,
 καὶ ἐπάνω εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς κοινῆς δικαιοσύ-
 νης εἰδέμεθα τὰ δημόσια δικαιώματα, ἢ τὸ δικαίωμα
 τῶν ἐθνῶν.

Οἱ νόμοι συνεισφέρουν ἀναμφιβόλως πολὺ τόσον
 εἰς τὴν κοινὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐπὶ μέρος διδαιμο-
 νίαν. Κακῶς ὅμως ἤθελαν ἀρκέσῃ αὐτοὶ καθ' ἑαυτὰς
 τόσον εἰς τὸ εἶναι ὅσον καὶ εἰς τὸ ἄλλο· ἐπειδὴ εἶναι
 ἀπειρὰ σφάλματα, τὰ ὅποια οἱ νόμοι δεῦν ἠμποροῦν
 νὰ τὰ διορθώσῃν (1)· ἀφίνα νὰ λέγω ὅτι αὐτοὶ δεῦν
 ἠμποροῦν νὰ ἐμποδίσῃν τὸ ἀμάρτημα; ἔκτος εἰμὴ διὰ
 τῆς ἀπειλῆς τῶν ποινῶν, ὅποταν ἤθελε φανερωθῆ καὶ
 ἀποδειχθῆ· ἀλλὰ πόσα ἀμαρτήματα δεῦν μόνον κε-
 καλυμμένα, καὶ πόσῳ καὶ ἀφ' ἑ ἀνακαλυφθῆν, δεῦν
 ἠμποροῦν καὶ ἀποδειχθῆν καθὼς πρέπει; Ἡ κοινὴ ἀ-
 σφάλεια ἀπαιτῶσε λοιπὸν νὰ εἰρεθῆ κανὴν μέσον,
 τὸ ὅποιο νὰ προλαμβάνῃ, καὶ νὰ ἐμποδίζῃ τὸ ἀ-
 μάρτημα; ἀνασῶντας τὸν ἄνθρωπον τὴν κακίαν; καὶ ἐμ-
 πνέωντας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀξιώματα
 τῆς ἀληθινῆς τιμιότητος, καὶ πληροφορῶντας τὴν πό-
 σον εἶναι ὠφέλιμον νὰ τὰ βάλωμ εἰς τὸν ἄνθρωπον.

τὸ

(1) Δεῦν εἶναι κανὴν νόμος, λέγει ὁ Δᾶκλος (Considera-
 tions sur les mœurs,) ἐναντίον ἢς τὴν ἀχαριστίαν καὶ ἀπι-
 στίαν, καὶ ἢς ποικίλας περιττάσεις μὴτε ἐναντίον ἢς τὴν ὕβριν, τὴν
 ἀπάτην, καὶ τὴν ἀδικίαν.

244 Μέρ. Β'. Τμήμ. Α'. Κοιμωρία.

τῆτο λοιπὸν κατέστη ἢ τῷ ἠθῶν ἐπισήμη, τῆτ' ἔστιν ἢ ἠθική.

Διὰ τῆς ἠθικῆς ἀναπληρόνεται καὶ εἴα ἄλλο ἐλάττωμα, ἐλάττωμα μέγιστον, τὸ ὁποῖον ὅμως οἱ νόμοι δεῦν ἠμποροῦν νὰ τὸ θεραπεύσων, ἢ νὰ τὸ διορθώσων. Διὰ τὶ αὐτοὶ ἀχολῶνται τὸ πεισιώτερον, ἢ μάλλον εἰπεῖν καθόλου εἰς μόνον τὰ ἀποφατικά χρέη, τῆτ' ἔστιν εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσων τὸ νὰ κάμῃ τις κακὸν εἰς ἄλλον. Τὰ δὲ καταφατικά χρέη, τῆτ' ἔστιν ἐκεῖνα, ὅπῃ προσάπτων τὸν ἄνθρωπον νὰ ὠφελῇ ἄλλους, μόλις καὶ ἀκροθιγῶς τὰ ἐγγίζων οἱ νόμοι, καὶ μήτε ἠμποροῦν νὰ ἐκταθήσων πολλά εἰς τῆτο τὸ μέρος. Διὰ τὶ πῶς ἠμποροῦν νὰ ἀναγκάσων τὸν ἄνθρωπον νὰ ὠφελῇ ἄλλους; πῶς νὰ προσδιορίσων τὰς πεισιώσεις ὅλας, εἰς τὰς ὁποίας οφείλει τινὰς νὰ εἶναι ὑπόχρεωθῇ εἰς τῆτο; πῶς νὰ ἀποδείξων πόσον ἐλλείπει εἰς τῆτο; καὶ πῶς νὰ τὸν τιμωρήσων δι' αὐτὸ τὸ ἔλλειμα; Τὸ νὰ ἐμπνέσων λοιπὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῶν δικαιοσύνην ἀποταμιδύεται εἰς τῶν ἠθικῶν, εἰς τῶν ὁποῖαν ἀποταμιδύεται προσέτι καὶ τὸ νὰ ἐμπνέσων τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τῶν δ' ἁπλοῦν.

Τὰ πρῶτα μέσα, ὅπῃ μετεχειρίθησαν οἱ Παλαιοὶ διὰ νὰ ἐνσαλεύσων, ἔπως εἰπεῖν, εἰς τῆς ἀνθρώπους τὰς ὑποθήκας τῆς ἠθικῆς, ἦτον τὰ ἀποφθέγματα καὶ αἱ παροιμίαι· εἰς αὐτὰ ἀνθυπεβλήθησαν αἱ ἀλληγορίαι, αἱ ὁμοιώσεις, αἱ παραβολαὶ, καὶ οἱ μῦθοι, εἰς τῆς ὁποίας εὐδοκίμησε παρά πάντα εἰς τῆς Ἑλλήνας ὁ Αἴσωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπολλώνιος τὸν ἐπροτιμῶσων ἀπὸ ὅλης τῆς Ποιητῆς (Φιλόστρατος ἐν βίῳ Ἀπολλωνίου Βιβλ. Ε'.)· καὶ ὁ Λύσιππος ἔδειξων, ὅτι τὸν ἐπροτιμῶσων καὶ ἀπὸ ὅλης τῆς ἀρχαίους Φιλοσόφους, ἐπειδὴ τῶν εἰκόνατε τῶν ἑταξων εἰς τῶν κορυφῶν τῶν ἑπτὰ Σοφῶν.

Ὁ πρῶτος ὅμως, ὅπῃ κατέστησων ἐπισήμην τὴν ἠθικῶν ἐσάθη παρά τοῖς Ἑλλησιν ὁ Σωκράτης. Πόση ἦτον πρὸ τῆτε ἢ ἀσάφεια, ἢ ἀβεβαιότης, καὶ ἢ πλεκτά-

να

να τῆς τῆ τὸσόν ὠφελίμῃ μέρους τῆς Φιλοσοφίας συναγεται ἰκανῶς, λέγει ὁ Π. Στελλίνιος (Ἀρχ. καὶ Προοδ. τῶ ἡθῶν Κεφ. Γ') ἐκ τῶ συγγραμμάτων τῆ Πλάτωνος. Διὰ τὶ πρὸ τῆς δευ ἦτον ἀκόμι ὠρισμένον ποία ἦτον ἡ φύσις τῆς ἀρετῆς, ποῖοι οἱ χαρακτῆρες, δι' ὧν διακρίνεται ἀκριβῶς τὸ ἀδίκον ἀπὸ τὸ δίκαιον, ποῖαι εἶναι αἱ πρῶται καὶ ἀμετάθετοι ἀρχαὶ τῆ τιμῆ· ἀλλ' ἦτον ὅλα συγκεχυμένα κατὰ τῶ βέλτισιν καὶ φαντασίαν τῆ καθ' ἑαυτῶν. Ὁ Σωκράτης (πλαττόμενος) ὑποκεινόμενος ὅτι ἠθέλε νὰ μάθῃ, παρὰ τῶ μῆδεν ἀκριβῆς περὶ τῶν εἰδῶν, ὁμιλῶντων ὅμως μὲ πολλὴν τύφον, τῆς ἡρώτα, τῆς ἐπρόβαλε δυσκολίας, ἕως ὅτε τῆς ὑάγκαζε κατ' ὀλίγον ὀλίγον νὰ ὁμολογοῦν τῶ ἰδίαν αὐτῶ ἀλαζονίαν καὶ κηφότητα. Ἀφ' ἧ ἐσήκωσεν ἔγω τὰς προλήψεις, καὶ ἀπέδειξε σαλεύοντα καὶ ἀβέβαια ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου κακῶς ἐνομίζοντο παγιώτατα καὶ βεβαιότατα, ἔρριψε τὰ πρῶτα ἀέρματα τῆς ἀληθῆς Ἠθικῆς, τὰ ὅποια τὰ ἐκαλλιέργησαν μὲ ταῦτα Ἐκνοφῶν, καὶ Πλάτων οἱ μαθηταὶ τῆ, καὶ μετερρύθμισεν εἰς τὸ βέλτιον Ἀριστοτέλης ὁ μαθητῆς τῆ Πλάτωνος.

Προτεθεισῶν τῶν τῶ εἰδήσεων, μέλλοντες ἤδη νὰ παραματῶμεν ἰδιαιτέρον περὶ ἐκεῖνε, ὅπῃ συγκροτεῖ τὸν Ἐπιεικῆ Ἀνθρώπον, θέομεν διαίρεσει τὸ Δεύτερον τῆτο Μέρος εἰς ἄλλα δύο Τμήματα, τῶ ὅποιων τὸ μὲν πρῶτον θέλει σρέφῃται περὶ τὰ Καθήκοντα, τὸ δὲ δεῦτερον περὶ τὰς Ἀρετὰς.

Τ Μ Η Μ Α Β΄, Π Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Κ Α Θ Η Κ Ο Ν Τ Ω Ν.

Καθῆκον ὀνομάω ἐκεῖνο, ὅπου εἶας ἀνθρώπος κατα τὰς διαφορὰς περιστάσεις εἶναι ὑπόχρεως νὰ κάμῃ, ἢ γὰρ μὴ κάμῃ. Εἰς καλλιτέραν κατάληψιν καὶ σαφιώσιν τῶν τοιούτων καθηκόντων, καὶ τῶν διαφορῶν βαθμῶν τῆς, θέλομεν ἀρχίσαι νὰ θεωρήσωμεν πολλὰς ἀνθρώπους εἰς εἶς καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον συζῶντας, χωρὶς νὰ ἔχῃ κάμματα ἐξάρτησιν ἀπ' ἀλλήλων; καὶ θέλομεν ἐξετάσει τί ὀφείλουσιν εἰς γένει πρὸς ἀλλήλους εἰς αὐτῶν τὴν περίστασιν. Ἄν ὅμως δύο ἀπ' αὐτῶν συναφθῶσιν ἀλλήλοις εἰς φιλίαν ἀμοιβαίαν, εἶναι δῆλον ὅτι αὐτοὶ θέλουν ἔχει ἐντεῦθεν νέα καθήκοντα· ἀν ὁ εἶας ἤθελε κάμῃ πρὸς τὸν ἕτερον κάμμιαν ἀεργεσίαν, ἀναφύονται ἄλλα καθήκοντα ἐκ τῆς· ἀν δύο ὑποκείμενα διαφορὰ γένει, ἀρρετος δῆλον νότι καὶ θήλειος συζυχθῶσιν εἰς σιωδισμόν γαμικόν, ἐκ τῆς πηγάζου ἄλλα νέα καθήκοντα· ἀν γονηθῶν ἐξ αὐτῶν καὶ παιδία, τότε προκύπτει ἄλλα καθήκοντα καὶ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, καὶ τῶν πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ἀλλήλους· αὐτοὶ πολλαὶ φαμίλια συμφορήσαν νὰ συγχροθῶσιν μίαν μόνω κοινωσίαν, ὑποβληθῶτες συμφώνως εἰς κάποιαν σιωδήκας, ἢ ἄλλω νέα καθήκοντα θέλομεν προέλθῃ ἐκ τῆς· ἀν τέλος πάντων πολλαὶ κοινωρίαι μερικαὶ σιωθῶσιν ὁμοίως μὲ κάποιαν σιωδήκας, εἰς τὸ νὰ κάμῃ μίαν γένικῶν κοινωσίαν, ἐκ τῆς ἀναφύονται ἄλλα καθήκοντα. Ἡ ἐξέτασις ὅλων τούτων τῶν διαφορῶν καθηκόντων θέλει εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ παρόντος Τμήματος.